

خيار مجلس در پرتو قراردادهای الکترونیکی

ریحانه ظاهری^۱، سمیه حافظی^{۲*}

۱. کارشناس ارشد، حقوق خصوصی، واحد تهران غرب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۲*. دانشجوی دکتری، فقه و مبانی حقوق اسلامی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

اطلاعات مقاله

نوع مقاله: پژوهشی

صفحات: ۴۸-۵۶

سابقه مقاله:

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۱۱/۱۲

تاریخ اصلاح: ۱۳۹۸/۱۱/۲۶

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۱۲/۱۹

تاریخ انتشار: ۱۳۹۹/۰۱/۱۶

واژگان کلیدی:

خيار مجلس، لزوم عقد، قراردادهای الکترونیکی، ارتباط فکری.

نویسنده مسوول:

سمیه حافظی

آدرس پستی:

ایران، تهران، دانشگاه آزاد اسلامی

تلفن:

00000000000

کد ارکید:

0000-0003-4124-3650

پست الکترونیک:

hafezi.somayah@gmail.com

چکیده

زمینه و هدف: خيار مجلس از اصطلاحات علم فقه و به معنای حق فسخ معامله برای هر یک از فروشنده و خریدار تا قبل از جدا شدن از یکدیگر بیان شده است و در حقوق خصوصی به معنای خيار فسخ هریک از طرفین عقد قرارداد، تا زمان اعتبار مجلس قرارداد. **مواد و روشها:** این تحقیق از نوع نظری بوده روش تحقیق به صورت توصیفی تحلیلی می‌باشد و روش جمع‌آوری اطلاعات بصورت کتابخانه‌ای است و با مراجعه به اسناد، کتب و مقالات صورت گرفته است.

یافته‌ها: خيار مجلس از سوی قانونگذار ایرانی با استفاده از مبانی فقهی و همراه با تقلیدی ناقص جهت رفع اثر از عقود ناسالم یا تراضی نا معقول جعل گردیده و از باب تغلیب جلوس در انعقاد عقد به این نام برگزیده شده است.

ملاحظات اخلاقی: در تمام مراحل نگارش پژوهش حاضر، ضمن رعایت اصالت متون، صداقت و امانتداری رعایت شده است.

نتیجه‌گیری: در قواعد حقوق داخلی برای انعقاد معاملات اصل بر لزوم عقد است و ماده ۳۹۶ قانون مدنی به نحو خاص خیاراتی را برای حفظ حقوق طرفین معامله پذیرفته است. ندارد.

۱- مقدمه

یعنی قانون برای طرفی که عقد موجب ضرر او شده این اختیار را در نظر گرفته است و البته امکان جمع شدن چند خیار گوناگون در یک عقد قابل تصور است. ماده ۳۹۷ قانون مدنی مقرر می‌دارد ((هریک از متبایعین بعد از عقد فی المجلس و مادام که متفرق نشده‌اند اختیار فسخ معامله را دارند)).

اصطلاح خیار مجلس به این علت است که غالباً اطراف معامله در حالی که در مجلس عقد در وضعیت نشسته هستند عقد را منعقد می‌سازند و از جلوس به معنی نشستن می‌آید ولی ممکن است در مواردی هم که طرفین هنگام انجام معامله در وضعیت نشسته نباشند هم از این خیار استفاده کنند، و متعاملین بعد از تشکیل عقد تا وقتی که از هم جدا نشده‌اند می‌توانند معامله را به هم بزنند چه عقد هنگام نشسته منعقد شود و یا هنگام ایستاده. به این دلیل دلیل است که در فقه امامیه و در احادیث فقهی گفته شده: (البیعان بالخیار مالم یفترقا). بنابراین عبارت ((فی المجلس)) در قانون شاید خیلی دقیق نباشد.

در صورتی تفرق متعاملین باعث زوال خیار خواهد شد که آنها با اختیار خود از هم جدا شوند و در صورتی که شخصی آنها را از هم جدا سازد خیار مجلس از بین نخواهد رفت. در صورتی که یکی از طرفین معامله در مکان تشکیل عقد باقی بماند و دیگری از آنجا خارج شود، خیار مجلس از بین خواهد رفت؛ زیرا بین آنان جدائی واقع شده است؛ همچنین هرگاه یکی از طرفین معامله در مجلس عقد فوت کند خیار مزبور به علت تحقق افتراق ساقط خواهد شد و وراثت متوفی نمی‌تواند اعمال خیار نمایند مگر اینکه جمیع وراثت در مجلس عقد حاضر باشند.

و البته این خیار از قواعد مربوط به نظم عمومی نیست و مانند سایر اختیارات با شرط سقوط آن هنگام عقد و نیز با اسقاط آن پس از عقد منتفی خواهد بود.

قانون مدنی ایران در ماده ۴۶۵ مقرر داشته که خیار مجلس، مخصوص عقد بیع است و از اختیارات مختص

تجارت الکترونیکی سریع‌ترین، ارزان‌ترین و سودآورترین شیوهی تجارت است که در سال‌های اخیر با ظهور و گسترش فناوری نوین ارتباطات، مورد توجه اکثر کشورها و مؤسسات مرتبط با تجارت قرار گرفته است. مطالعات نشان می‌دهد که استحکام زیر ساخت‌های لازم به همراه تصویب مقررات مناسب در این زمینه تنها راه موفقیت به شمار می‌آید. رواج و تکامل وسایل ارتباطی همچون تلفن، فاکس و اینترنت شکل انعقاد عقود را نیز متحول ساخته است. در این میان انعقاد معاملات الکترونیکی از جمله اموری است که پیوسته مورد کاربرد قرار می‌گیرد ماده ۳۹۹ قانون مدنی اینگونه بیان می‌دارد: «هریک از متبایعین بعد از عقد فی المجلس و مادام که متفرق نشده‌اند اختیار فسخ معامله را دارند.» این خیار اختصاص به عقد بیع دارد و در سایر عقود راه ندارد ضمن اینکه اگر یک نفر از سوی طرفین عقد معامله را منعقد کند خیار مجلس قابل تصور نیست.

در این نوشتار برآنیم که به بررسی خیار مجلس در قراردادهای الکترونیکی بپردازیم تا بدانیم که آیا خیار مجلس در تجارت الکترونیکی موضوعیت دارد یا ندارد.

۲- خیار مجلس

برای برررسی مسئله خیار مجلس ابتدا مفاهیم و نظریات صاحب نظرات در این خصوص را بازگو و از زوایای مختلف مورد بازبینی قرار خواهیم داد.

۱-۲ مفهوم خیار مجلس

با عنایت به تعریفی که قانون مدنی از خیار ارائه کرده است درمی‌یابیم که خیارحقی است که آثار مالی زیادی دارد و باید به این نکته هم توجه نمود که اختیارات دارای مبنای مشترکی نیستند و اختیار بر هم زدن معاملات یا بر مبنای قراردادی یا حکومت اراده است به این معنی که طرفین قرار داد حق خیار را برای مدتی معین در نظر گرفته باشند یا بر مبنای قانون است

حتی درباره غیر از مورد معامله با هم گفت و گو می‌کنند و با هم مجلس را ترک می‌کنند، خیار مجلس باقی است، در حالی که چنین شرایطی در معاملات الکترونیکی قابل فرض نیست. پس در معاملات الکترونیکی، خیار مجلس وجود ندارد. از احکام مربوط به خیار مجلس که فهمیده می‌شود که حضور جسمی در مجلس عقد بیشتر از ارتباط فکری در ایجاد این حق ضرورت دارد و صرف ارتباط فکری باعث ایجاد آن نیست، چنانچه اگر گفته‌های متعاقبین در مجلس عقد پایان دهند، تا زمانی که از مجلس خارج نشده‌اند، خیار فسخ قابل اعمال است و این در حالی است که ارتباط فکری آنان نیز قطع شده است (کاتوزیان، ۱۳۷۰: ۴۸).

این خیار برای متعاقبینی که در مجلس بیع حاضرند قابل اعمال می‌باشد و قید حضور طرفین عقد بیع شرط به وجود آمدن خیار است. پس اگر هریک از این قیود از بین برود خیار مجلس هم پدید نمی‌آید. بنابراین حضور جسمی است که موضوعیت دارد (خمینی، ۱۴۱۰: ۴۲/۴).

۲-۲-۲- نظر دوم

نظر دیگر این است که آنچه در عقد بیع مهم است، ارتباط فکری طرفین معامله است، نه حضور فیزیکی آن‌ها. چه بسا این دو نفر، بارها در کنار یکدیگر قرار گرفتند ولی منجر به عقد بیع نشده است چون ارتباط فکری و قصد و نیت درونی برای ایجاد بیع بین آن‌ها ایجاد نشده است. پس آنچه منجر به انعقاد بیع می‌شود، همان ارتباط فکری طرفین عقد است که در بیع الکترونیکی از طریق فضای مجازی به یکدیگر منتقل واراده و قصد خود را بر بیع به یکدیگر اعلان می‌کنند. بنابراین، این ارتباط فکری دو طرف هنگام مکالمه، در حکم حضور در یک مجلس است. پس تا هنگامی که گفتگوی راجع به معامله را خاتمه نداده‌اند می‌توانند حق فسخ خود را اعمال کنند.

اگر خرید و فروش از طریق ارتباط تلفنی به عمل آید، تا زمانی که طرفین، وضعیت حال معامله را حفظ، خیار مجلس باقی خواهد بود و به محض اینکه یکی از آنها از

است و نه مشترک که در انواع عقود قابل کاربرد باشد و حتی در صلح بدل از عقد بیع هم قابل اعمال نیست. خیار مجلس در بیع فضولی برای مالک ایجاد می‌شود و نه شخص فضول منعقد کننده البته اگر مالک در مجلس عقد حضور داشته باشد و بنابر نظر اقوی در معامله با خود و یا معاملاتی که از طریق وکیل منعقد می‌شود راه ندارد و همچنین است در انواع بیع مثل سلم و سلف، جاری است و در ثبوت خیار مجلس میان آن‌ها تفاوتی وجود ندارد (شیرازی، ۱۳۷۰: ۱۱، ۶۰).

در ارتباط با اعمال خیار مجلس در بیع معاطاتی، فقها نظرات متفاوتی دارند: آیت الله خویی می‌گوید: «تحقیق آن است که خیار مطلقاً در معاطات جریان دارد، البته این مطلب مبتنی بر آن است که معاطات، به وجود آورنده مالکیت جایز است. پس در اینکه خیار در معاطات هم جریان دارند، تردیدی وجود ندارد.» (خویی، ۱۳۶۶: ۱۶۳/۲)، اما اعتقاد داشته باشیم که معاطات فقط اباحه در تصرف هستند خیار در آن راه ندارد پس می‌توان نتیجه گرفت که بر اساس نظر آیت الله خویی هر چند معاطات، «ملکیت جایز» است. ولی آنچه در این رابطه از اهمیت برخوردار است این است که در هر حال «ملکیت» محقق می‌شود ولو به صورت جایز باشد.

مطالبی که بر شمرده‌ایم دلایلی است بر ثبوت خیار مجلس در تمامی اقسام بیع سنتی، آنجا که باع و مشتری حضور فیزیکی دارند. اما می‌خواهیم بدانیم آیا می‌توان احکام خیار مجلس را در بیع الکترونیکی جاری دانست.

۲-۲- نظرات بیان شده در این بحث

در رابطه با هر نظر به تعریف آن اشاره آن و به بررسی آنها پرداخته می‌شود.

۲-۲-۱- نظر اول

با توجه به تعریف رایج در فقه از خیار مجلس در معاملاتی وجود دارد که طرفین معامله با بدن و جسم خود در یک محل جمع شوند. بنابراین، تا زمانی که که طرفین در آن محل نشستند و از هم جدا نشده‌اند و

صفحات وب و نیز شبکه‌های اجتماعی و هرگونه وسایل الکترونیکی دیگر با در نظر داشتن تمام تعارف ذکر شده می‌توان گفت: قراردادهای الکترونیکی شامل قراردادهای موردی بین معامله کنندگانی است که یکدیگر را ندیده و نمی‌شناسند پس از حمایت حقوقی بیع سستی به طور کامل بهره مند نیستند.

۴-۲- مبدا خیار مجلس در بیع الکترونیکی

اهمیت شناسایی مبدأ خیار مجلس در بیعی که علاوه بر ایجاب و قبول، به قبض نیازمند است، ظاهر می‌شود. بیع صرف و بیع سلم از این دسته هستند (طوسی، ۱۴۱۰: ۲/۲۴۳).

در این دو قسم از بیع، قبض، شرط صحت عقد است و بدون قبض، عقدی وجود ندارد. یعنی اگر بگوییم که مبدأ خیار، زمان عقد است از حین عقد خیار وجود دارد. با اینکه ملکیت قبل از قبض، حاصل نشده و اگر بگوییم از حین ملکیت است، در بیع صرف و سلم، خیار از حین قبض خواهد بود (همان).

مبدأ خیار مجلس از حین وقوع عقد بیع است نه از زمان ملکیت و در اینکه ایجاب بر قبول مقدم باشد یا اینکه عقد، لفظی یا معاطاتی باشد، تفاوتی وجود ندارد. پس با وقوع عقد، خیار مجلس برای متباین تحقق می‌یابد بنابر این مبدأ این خیار برای مالکی که در مجلس عقد فضولی حضور دارد، از حین اجازه، ثابت خواهد بود (همان).

۵-۲- زمان انعقاد قراردادهای الکترونیکی در

حقوق ایران

برای تعیین زمان انعقاد باید به عناصر تشکیل دهنده عقد در آن سیستم حقوقی توجه نمود. فقها وقتی به تعریف عقد بیع و یا وقتی از ارکان تشکیل دهنده عقد صحبت می‌کنند، سخن از ایجاب و قبول دال بر انتقال عوضین است؛ ایجاب و قبول باید مبتنی بر انتقال مالکیت به طرف دیگر داشته باشد. نهایت چیزی که در انعقاد قرارداد گفته شده است؛ این است که ایجاب و قبول باید با لفظ بیان گردد (عاملی، ۱۴۱۹: ۱۵۸/۴). اما

آن مکان خارج شد و آن وضعیت به هم خورد، چون تفرق حاصل گردیده، خیار ساقط خواهد شد (بروجردی، ۱۳۳۹: ۹۸/۱).

۳-۲- مفهوم قراردادهای الکترونیکی

از قرارداد الکترونیکی تعاریف مختلفی ارائه شده است که برخی از مهم‌ترین آن‌ها عبارتند از:

قرارداد الکترونیکی فرآیند مبادله کالا، خدمات و اطلاعات از طریق فضای مجازی مخصوصاً از طریق ابزار اینترنت می‌باشد با توجه به استفاده از این ابزار در تشکیل قرار دادهای الکترونیکی تعارف متعددی از این قرار دادها ارائه شده که می‌توان به برخی از آنها به شرح ذیل اشاره کرد.

تمام ابعاد و فرآیند بازار را که بتوان با اینترنت و فن آوری وب انجام داد، قرارداد الکترونیکی می‌گویند (زرگر، ۱۳۸۰: ۶۵/۱).

قرارداد الکترونیکی یعنی انجام مبادلات تجاری در قالب الکترونیکی (صنایعی، ۱۳۸۱: ۴۲/۱).

انجام هر نوع فعالیت تجاری با استفاده از شبکه‌های فضای مجازی، به ویژه اینترنت است. قرارداد الکترونیکی به نوعی تجارت بدون کاغذ است (قرزل ایاغ، ۱۳۸۰: ۳/۱).

در تعریفی دیگر گفته شده استقرار داد الکترونیکی عبارت است از استفاده از کامپیوترهای یک یا چند شبکه برای ایجاد و انتقال اطلاعات تجاری که بیش‌تر با خرید و فروش اطلاعات کالاها و خدمات از طریق اینترنت مرتبط می‌باشد (نخجوانی، ۱۳۸۲: ۹۱/۱).

با جمع بندی تمام تعاریف به نظر می‌رسد تعریف ذیل مناسب‌تر باشد: قرارداد الکترونیکی شامل فعالیت‌های گوناگون از قبیل مبادله الکترونیکی کالاها، تحویل فوری مطالب دیجیتالی، انتقال الکترونیکی وجوه، قراردادهای فروش و یا خدمات، خریدهای دولتی، بازریابی مستقیم و یا حتی قرار دادهای دآوری و خلاصه هرگونه تبادل اطلاعات از طریق پست الکترونیکی و یا

هزینه‌ای که به مصرف کننده، تحمیل می‌شود هزینه مرجوع نمودن کالا خواهد بود. در قواعد حقوق داخلی، در عقود و معاملات، اصل بر لزوم عقود است و ماده ۳۹۶ ق.م. به طور خاص خیاراتی را برای حفظ حقوق طرفین معامله در نظر گرفته است. البته ماده ۴۴۸ ق.م سقوط همه یا برخی از خیارات، حین عقد پذیرفته شده است. این امر حتی در فرضی که به نحو خاص حسب شرایط و اوضاع و احوال قرارداد طرفین معامله اختیار فسخ دارند، مصداق دارد ولی در این فرض هم می‌توان از اصل لزوم، حمایت و کلیه خیارات را ساقط کرد. حال آنکه ماده ۳۷ ق.ت.ا. نوعی حق فسخ کلی را بی هیچ دلیل و مبنایی و فقط به لحاظ آنکه نوع معامله از سنخ معامله از راه دور است، برای حداقل هفت روز را به رسمیت شناخته است. اعمال این حق، در واقع پذیرش یک خیار کلی برای فسخ معاملات از راه دور است که به نوعی مقایر با قواعد عمومی به ویژه اصل لزوم است. قانونگذار این حق را تنها برای مصرف کننده به رسمیت شناخته است پس محدودتر از خیار مجلس است زیرا خیار مجلس برای هر دو طرف قرار داده شده است ولی از نظر جهت موضوع، اعم از خیار مجلس است زیرا آن را مختص بیع قرار نداده بلکه همه‌ی معاملات از راه دور قابل اجرا دانسته است.

۳- اعمال خیار در عقود مکاتبه‌ای یا تلفنی

در مواردی که معامله به صورت مکاتبه‌ای واقع می‌شود، چون طرفین در یک مکان واحد برای بستن عقد حضور ندارند، شکی نیست که خیار مجلس نیز تحقق نمی‌یابد، ولی در فرضی که عقد با تلفن منعقد می‌شود ارتباط فکری دو طرف هنگام مکالمه همانند حضور آنها در یک جلسه است پس تا هنگامی که گفتگو در خصوص عقد را خاتمه نداده‌اند می‌توانند از اختیار فسخ خود استفاده کنند، ولی با توجه به احکام مربوط به خیار مجلس به نظر می‌رسد که حضور واقعی در مجلس عقد نیز مانند ارتباط فکری، مؤثر در ایجاد

کسی از اینکه ایجاب و قبول باید به سمع طرف مقابل برسد، تا سبب انعقاد عقد به وجود آید، سخنی نگفته است. مرحوم خوبی در مصباح الفقاهه با تأکید بر اینکه عقد بیع و همچنین سایر عقود صرفاً یک ایجاب و قبول ساده نیست، و در نهایت می‌فرمایند که الزاماً باید یک مبرز خارجی داشته باشد، نه اینکه مبرز خارجی حتماً باید به سمع قبول کننده رسیده باشد (خوبی، ۱۳۶۶: ۵۳/۲). ماده ۱۹۱ قانون مدنی نیز در تعریف عقد مقرر داشته است: «عقد محقق می‌شود به قصد انشاء به شرط مقرون بودن به چیزی که دلالت بر قصد کند». لذا از منظر حقوق مدنی ما نیز، نهایت چیزی که برای انعقاد عقد لازم است، قصد انشاء با مبرز خارجی است و در هیچ مقرره‌ای اطلاع مخاطب شرط نشده است. تنها در ماده ۶۸۰ قانون مدنی در خصوص عقد وکالت، نفوذ عزل را منوط به اطلاع وکیل از آن کرده است که امری خلاف قاعده است و حقوقدانان معتقدند این ماده یک استثناء است که قانون گذار به منظور جلوگیری از ضرر ناروای وکیل به اشخاص ثالث مقرر داشته است (کاتوزیان، ۱۳۸۲: ۳۶۳/۱). در نتیجه در فقه و حقوق ما، با ابراز قصد انشاء قرارداد، عقد محقق خواهد شد و منطبق با این نظریه در قراردادهای از راه دور و همچنین معاملات الکترونیکی غیرفوری با ارسال نامه به پست و یا ارسال داده پیام از سیستم اطلاعاتی قبول کننده باید عقد را انعقاد یافته دانست.

۲-۶- حق اعمال خیار فسخ در عقود الکترونیکی

یکی از شرایط اختصاصی قراردادهای الکترونیکی که در قانون تجارت الکترونیکی در زمره حقوق مصرف کننده وضع شده، حق فسخ با مهلت هفت روزه برای مصرف کننده است. بنابر ماده ۳۷ قانون تجارت الکترونیک ایران، در هر معامله از راه دور، مصرف کننده باید حد اقل هفت روز فرصت برای انصراف از قبول خود بدون تحمل جریمه داشته باشد. تنها

نتیجه گیری

به عقیده نگارنده آنچه در خصوص خيار مجلس ضروری است در کنار هم بودن متعاقدين و حضور فیزیکی آنها نیست بلکه ارتباط فکری آنها است همانطور که این ارتباط فکری به وجود آورنده عقد است بنابر این در معامله از طریق ارتباط الکترونیکی، طرفین معامله با یکدیگر ارتباط فکری آنها است که باعث برقراری خيار مجلس بینشان می‌شود.

با توجه به اینکه خيار مجلس اختیاری است که شارع برای طرفین عقد بیع قرار داده تا زمانی که در مجلس عقد حضور دارند عقد را فسخ کنند. پس با داشتن ارتباط معنوی خریدار و فروشنده الکترونیکی بدون شک یک مجلس عقد مجازی بین آنها شکل می‌گیرد که شرایط را برای خيار مجلس در این فضا مهیا می‌کند. تلاش‌های صورت گرفته در تبیین قواعد فقهی مطابق با شرایط روز جامعه اقدامی قابل توجه است اما با توجه به اینکه متقدمین علم فقه و حقوق تصویری در خصوص عقد الکترونیکی نداشته‌اند و حال آنکه ما شاهدیم امروزه بیشتر فعالیتهای افراد در طول زندگی روزانه وابسته به فضای مجازی است و چه بسا فضای شبکه‌های اجتماعی نظیر اسکایپ هم می‌تواند مجلس انعقاد عقد باشد پس ضروری است علمای رشته‌ی فقه و حقوق از پویایی و ظرفیتهای فقه در به روزرسانی و کاربرد آن متناسب با زندگی مدرن امروز استفاده بیشتری کنند.

ملاحظات اخلاقی

ملاحظات اخلاقی در خصوص نگارش مقاله و امانت داری در ارجاعات رعایت گردید.

تقدیر و تشکر

از همه عزیزانی که در به سامان رسیدن این تحقیق ما را یاری رساندند تشکر می‌کنیم.

حق است و فقط ارتباط معنوی باعث ایجاد خيار نیست چنانچه اگر دو طرف گفتگوی خود در مورد معامله را در همان جلسه تمام کنند اختیار فسخ تا لحظه‌ای که در آن جلسه هستند باقی است در حالی که ارتباط فکری آنان قطع شده است پس حضور فیزیکی افراد در مکان مشترک هم دارای اهمیت است و می‌توان نتیجه گرفت که خيار مجلس در عقود تلفنی جاری نیست و ارتباط فکری نیست که به وجود آورنده حق است بلکه حضور جسمی آنها در آن مکان مهم است (کاتوزیان، ۱۳۸۶: ۱/۱۷).

۴- اسقاط خيار

خيار یک حق قابل اسقاط است و دارنده می‌تواند آن را ساقط کند. اسقاط خيار عمل حقوقی یک جانبه بوده و نیازی به رضایت دیگری ندارد که این اسقاط به هر شکلی که دال بر برهم زدن عقد باشد امکانپذیر است خواه با لفظ باشد یا با انجام فعل، مثل این که مشتری که کالای خریداری شده و مغبون شده است، پس از علم به غبن، مال خریداری شده را بفروشد که اسقاط خيار از این عمل برداشت می‌شود.

۴-۱- سقوط خيار مجلس

خيار مجلس از حقوق قابل اسقاط است به این علت که مربوط به نظم عمومی نیست چه این اسقاط به صورت لفظی باشد یا از طریق انجام عمل و به طور ضمنی پس اگر بایع در ثمن و مشتری در مبیع تصرف کند، دلیل بر انصراف آنها از اعمال خيار است. یا هر نوع تصرفی که از نظر عرف نشان دهنده‌ی التزام شخص بر بیع باشد (ظاهری، ۱۳۷۶: ۱/۱۲۶).

لازم به ذکر است که در صورتی که یکی از متبایعین از مجلس عقد خارج شود، خيار مجلس از طرفین ساقط می‌گردد حتی اگر طرف دیگر در مجلس عقد حضور داشته باشد چون گفته می‌شود که طرفین معامله متفرق شده‌اند (امامی، ۱۳۴۰: ۴۳۲/۱).

سهام نویسندگان

نگارش و تألیف این مقاله مشترکاً توسط تمامی نویسندگان صورت گرفته است.

تضاد منافع

در این تحقیق تضاد منافی وجود ندارد.

منابع

- ابن حمزه، ابى جعفر محمد بن على طوسى (۱۴۰۸). الوسيله الى نيل الفضيله. قم: كتابخانه آيت الله مرعشى نجفى.
- امامى، سيد حسن (۱۳۷۳). حقوق مدنى. چاپ ۱۴، تهران: انتشارات اسلاميه.
- انصارى، مرتضى (۱۴۲۰). المكاسب. جلد ۵، قم: موسسه الهادى.
- بروجردى عبده، محمد (۱۳۳۹). كليات حقوق اسلامى. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- بهنام مجتهدى، ايرج (۱۳۷۶). از مبادلهى الكترونيكي اطالاعات تا تجارت الكترونيكي. چاپ ۱، تهران: نشر موسسه مطالعات و پروهش هاى بازرگانى.
- جعفرى لنگرودى، محمد جعفر (۱۳۸۸). دائره المعارف حقوق مدنى و تجارت. چاپ ۱، تهران: كتابخانه گنج دانش.
- حر عاملى، محمد بن حسن (۱۴۱۴). تفصيل وسائل الشيعه الى تحصيل مسائل الشريعه. جلد ۱۸، قم: موسسه آل البيت.
- حسيني شيرازى، محمد (۱۳۷۰). ايصال الطالب الى مكاسب. جلد ۱۱، قم: موسسه الاعلمى.
- خويى، ابوالقاسم (۱۳۶۶). مصباح الفقاهه. تقرير توسط محمد على توحيدى، جلد ۲، نجف: مطبعه حيدريره.
- شهيدى، مهدى (۱۳۸۲). حقوق مدنى تشكيل قراردادها و تعهدات. جلد ۱، چاپ ۳، تهران: مجد.
- شيخ طوسى، ابى جعفر محمد بن حسن بن على (۱۳۸۷). المبسوط فى فقه الاماميه. تحقيق محمد باقر بهبودى، جلد ۲، قم: مكتبه مرتضويه.
- شيخ طوسى، ابى جعفر محمد بن حسن بن على (۱۴۱۷). الخلاف. جلد ۳، قم: موسسه نشر اسلامى.
- عاملى، محمد جواد (۱۴۱۹). مفتاح الكرامه فى شرح قواعد العلامه. جلد ۴، قم: موسسه النشر الاسلامى.
- عربى، شهلا (۱۳۸۹). قراردادهای الكترونيكي. چاپ ۱، تهران: فكر سازان.
- كاتوزيان، ناصر (۱۳۷۰). دوره مقدماتى حقوق مدنى، اعمال حقوقى. چاپ ۱، تهران: سهامى انتشار.
- كاتوزيان، ناصر (۱۳۷۶). حقوق مدنى قواعد حقوقى قراردادها. جلد ۱، چاپ ۶، تهران: انتشار با همكارى بهمن برنا.
- كاتوزيان، ناصر (۱۳۹۲). قواعد عمومى قراردادها. جلد ۲، چاپ ۳، تهران: شركت سهامى انتشار.
- موسوى خمينى، روح الله (۱۴۱۰). كتاب البيع. جلد ۴، قم: موسسه اسماعيليان.
- نجفى، محمد حسن (۱۳۶۵). جواهر الكلام فى شرح شرايع الاسلام. چاپ ۳، قم: دارالكتب الاسلاميه.

Option of meeting-place in the light of electronic contracts

Zaheri ¹, Somayyeh Hafezi ^{2*}Reyhaneh

1. Master, Private Law, West Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

*2. PhD Student, Jurisprudence and Fundamentals of Islamic Law, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

ARTICLE INFORMATION:

Article Type: *Original Research*

Pages: 48-56

Article history:

Received: 1 Feb 2020

Edition: 15 Feb 2020

Accepted: 9 Mar 2020

Published online: 4 Apr 2020

Keywords:

option of meeting place, necessity of contract, electronic contracts, intellectual communication

Corresponding Author:

Reyhaneh Zaheri

Address:

Iran, Tehran, Islamic Azad University

Orchid Code:

0000-0003-4665-3173

Tel:

00000000000

Email:

hafezi.somayeh@gmail.com

ABSTRACT

Background and Aim: Option of meeting-place is an expression in jurisprudence science and means the right to terminate the transaction for both seller and buyer before separation from each other, and in private law means the option of terminate for each of the parties to the contract, until the validity of the contract.

Materials and Methods: This research is of theoretical type and the research method is descriptive-analytical and the method of data collection is library and has been done by referring to documents, books and articles.

Findings: The option of meeting-place has been legislated by the Iranian legislature using jurisprudential principles and with incomplete imitation to remove the effect of void contract or Unreasonable agreement, and has been chosen by this name due to the obligation to be present at the time of concluding the contract.

Ethical Considerations: In order to organize this research, while observing the authenticity of the texts, honesty and fidelity have been observed.

Conclusion: In the rules of domestic law for concluding transactions, the basis is the irrevocable contract, and Article 396 of civil law specifically accepts options to protect the rights of the parties to the transaction.

Cite this article as:

Zaheri R, Hafezi S. Option of meeting-place in the light of electronic contracts. *Economic Jurisprudence Studies*. 2020; 2(1): 48-56.